

dr hab. Piotr PŁONKA

Gdynia, dn. 19.11.2020 r.

Wydział Dowodzenia i Operacji Morskich
Akademia Marynarki Wojennej w Gdyni

R E C E N Z J A

rozprawy doktorskiej zatytułowanej

WSPÓŁCZESNE UWARUNKOWANIA BEZPIECZEŃSTWA UCZESTNIKÓW KATOLICKICH ZGROMADZEŃ O CHARAKTERZE RELIGIJNYM

opracowanej przez mgr. Artura SZEŁĘ
pod kierunkiem prof. dr. hab. Bernarda WIŚNIEWSKIEGO

I. UWAGI OGÓLNE

Recenzowana rozprawa doktorska Pana mgr. Artura SZEŁI przedłożona została w Wydziale Bezpieczeństwa i Nauk Prawnych Wyższej Szkoły Policji w Szczytnie, opracowana pod kierownictwem naukowym prof. dr. hab. Bernarda WIŚNIEWSKIEGO przy udziale promotora pomocniczego dr. Jarosława SZYMCZYKA.

Dysertacja poświęcona jest ważnej i złożonej problematyce zapewnienia i utrzymania bezpieczeństwa podczas katolickich zgromadzeń o charakterze religijnym w odniesieniu do ogółu współczesnych zagrożeń, co jest niezwykle istotne dla poszukiwania nowych oraz doskonalenia dotychczasowych rozwiązań w obszarze wykorzystania posiadanego potencjału w tym zakresie.

Zgromadzenia o charakterze religijnym są jedną z form spotkań odbywanych przez wiernych Kościoła Katolickiego oraz związków wyznaniowych, które występują w Polsce powszechnie. Mogą one przyjmować różnorodny charakter. Ich organizatorem są przedstawiciele Kościoła oraz związków wyznaniowych, którzy zapewniają bezpieczeństwo uczestnikom również przez utworzenie podległych sobie służb porządkowych. Do ich zadań należy zapewnienie w podstawowym zakresie

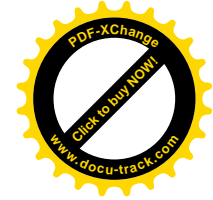
bezpieczeństwa zebranych osób. Efektywność działań podejmowanych przez służby porządkowe wzrasta wraz z pogłębieniem współpracy z instytucjami odpowiedzialnymi za zapewnienie oraz utrzymanie bezpieczeństwa i porządku publicznego.

Proces organizacyjny katolickich zgromadzeń o charakterze religijnym to szereg skoordynowanych działań, związanych z przygotowaniem i zabezpieczeniem wydarzenia przede wszystkim przez organizatora, przy wsparciu innych podmiotów. Obowiązki organizatora są ściśle określone przepisami prawa – zarówno krajowego, jak i wewnętrznego. Dokonując przeglądu prawodawstwa w zakresie szeroko rozumianego bezpieczeństwa oraz porządku publicznego szczególną uwagę należy zwrócić na zakres kompetencji i zadania w obszarze ochrony porządku publicznego oraz bezpieczeństwa powszechnego, dedykowanego poszczególnym szczeblom organizacyjnym.

Na drugim biegunie znajdują się katolickie zgromadzenia o charakterze religijnym, z organizacją których wiąże się, duże prawdopodobieństwo wystąpienia ryzyka aktów wandalizmu, przemocy lub agresji, z uwagi na ich otwarty charakter oraz przebieg. Zagrożenia występujące podczas katolickich zgromadzeń o charakterze religijnym mogą wiązać się z naturalnymi katastrofami, lub mogą wynikać z działalności człowieka - mają zróżnicowany stopień szkodliwości oraz intensywności. Właściwa ocena zagrożeń pozwala przewidywać i minimalizować ich skutki poprzez odpowiednią analizę i ocenę ryzyka. Kryteria w tym przypadku są bardziej restrykcyjne. Podejmowane są wówczas dodatkowe działania i współpraca ze służbami, odpowiadającymi za zapewnienie oraz utrzymanie bezpieczeństwa i porządku publicznego.

W literaturze przedmiotu badań dostępnych jest wiele opracowań dotyczących kompleksowego ujęcia problematyki dotyczącej zapewnienia bezpieczeństwa podczas organizacji imprez masowych. Brak jest jednak wyczerpujących opracowań dotyczących kompleksowego ujęcia problematyki badawczej, podjętej przez Doktoranta, a obejmującej kwestie dotyczące zapewnienia bezpieczeństwa podczas katolickich zgromadzeń o charakterze religijnym.

Biorąc powyższe pod uwagę z wielkim zainteresowaniem podjąłem się recenzji niniejszej rozprawy doktorskiej, formułując pod jej adresem określone oczekiwania, związane zarówno ze sferą metodologiczną, jak i merytoryczną. Przyznaję, że w swoich oczekiwaniach nie zawiodłem się, a recenzowana rozprawa doktorska

spełniła je we wszystkich aspektach.

Reasumując, opiniowana rozprawa podejmuje temat niezwykle aktualny, budzący zainteresowanie ze względu na jego wielowymiarowość, teraźniejszość i możliwość praktycznego wykorzystania w budowaniu poczucia bezpieczeństwa. Katolickie zgromadzenia o charakterze religijnym są bowiem częścią życia społecznego, a zapewnienie bezpieczeństwa uczestnikom w czasie ich organizacji stanowi wyzwanie nie tylko dla organizatora. Doktorant poprzez podjęcie się zadania stworzenia założeń koncepcji zabezpieczenia katolickich zgromadzeń o charakterze religijnym, podjął naukową próbę poszukiwania teoretycznych podstaw do tworzenia optymalnego algorytmu w ramach zbierania oraz wykorzystania doświadczeń, determinowanego w znacznej mierze interakcją w aspekcie relacji z otoczeniem. Identyfikacja tego obszaru jest niezbędna w określeniu wizji, którą chcielibyśmy osiągnąć.

Zasadność podjęcia badań nie budzi zastrzeżeń, gdyż z pewnością ten obszar wymaga ciągłego doskonalenia, co jest niezmiernie ważne przede wszystkim z punktu widzenia możliwości przeciwdziałania pojawiających się w nim zagrożeniom – szczególnie, gdy weźmiemy pod uwagę pełzający charakter wielu możliwych zagrożeń dla bezpieczeństwa wewnętrznego.

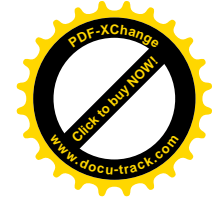
II. OCENA WARSTWY METODOLOGICZNEJ

Autor dysertacji problematykę z zakresu metodologii badań zamieścił w rozdziale pierwszym, w którym przedstawił motywy, jakimi kierował się podejmując wyzwanie przedstawienia problemu naukowego, odzwierciedlonego tytułem swojej rozprawy. Układ omawianego rozdziału jest zgodny z przyjętymi standardami, a kolejne etapy badań prezentowane w treści są przejrzysto zdefiniowane.

W rozdziale tym Autor przedstawił sytuację problemową – zasadnicze komponenty naukowej metodologii badawczej, obejmującej: cel badań, problemy i hipotezę badawczą, przyjęte ograniczenia i założenia badawcze oraz metodykę prowadzonych badań, służącą rozwiązaniu przyjętych problemów badawczych.

Autor na wstępie prawidłowo przyjął pewne ograniczenia badawcze, które determinowały cały proces prowadzonych badań oraz w sposób klarowny i jednoznaczny uszczegółowiły go, co znalazło swoje odzwierciedlenie w treści dysertacji.

Doktorant rzeczowo uzasadnił wybór „tematu rozprawy”. Za istotny element procesu badań uznał określenie celu prowadzonych badań. Relacje między celem

głównym i celami szczegółowymi nie budzą wątpliwości, a zatem należy je uznać za sformułowane poprawnie.

Przyjęty główny problem badawczy uważam za sformułowany właściwie, odpowiadający tematyce dysertacji. Pozytywna ocena obejmuje także problemy szczegółowe, które w mojej ocenie, należy uznać za potrzebne nie tylko dla środowiska akademickiego.

Pewne wątpliwości budzi dość ogólne określenie przyjętego przedmiotu badań – który w mojej ocenie – można było rozwinąć, uwzględniając nie tylko uwarunkowania organizacyjne w obszarze prowadzonych dociekań naukowych, ale również samo zaangażowanie zainteresowanych podmiotów.

Sposób skonstruowania hipotezy przyjmuję za poprawny. Doktorant dostrzegł zachodzące zmiany, które determinują potrzebę wypracowania teoretycznych podstaw działania w obszarze problemowym dysertacji. Jest ona spójna z przyjętym głównym problemem badawczym, co pozwoliło na konstruktywne opracowanie prezentowanej koncepcji.

Do weryfikacji hipotezy przyjęta została standardowa procedura badawcza. Stosując wybrane metody badawcze – których dobór uznaję za poprawny – na podkreślenie zasługuje właściwie zrealizowana metoda obserwacji naukowej. Cykl obserwacji osób, sytuacji, zdarzeń, przedmiotów, których wyniki wzbogaciły wiedzę i doświadczenie Autora (jako badacza naukowego), dotyczył katolickich zgromadzeń o charakterze religijnym, w których osobiste uczestnictwo okazało się dobrym źródłem poznawczym. Autor wskazuje, iż do określonych wniosków, ustaleń i twierdzeń doszedł w wyniku stosowanych metod badawczych, takich jak: analiza, synteza, indukcja, dedukcja, porównanie, uogólnienie.

W mojej ocenie, jako recenzenta, zabrakło jednak szerszego objaśnienia zastosowanych metod empirycznych. Wątpliwości dotyczą wielości prezentowanych przez Autora teorii – nie zawierają one ocen – które z nich są ważne lub najważniejsze, a także tego, czy w znacznym stopniu wpływają one na profilowanie dalszych działań związanych z pracą badawczą.

Ten brak nie dyskwalifikuje wyników badań prowadzonych przez Doktoranta, ale w pewien sposób „ograniczył ich wartość”. Dodatkowo przedstawienie wyników badań w postaci wykresów oraz ich odniesienia do prezentowanych opinii i wniosków pozwoliłoby w sposób komunikatywny przybliżyć problematykę badań, a szczególnie ich wyniki. Gdyby Autor dysertacji, po ich przedstawieniu dokonał jednego

zbiorczego zestawienia, byłoby to przekonujące, a jednocześnie zrozumiałe dla czytelnika.

Cennym uzupełnieniem przeprowadzonych badań mogły być także wywiady z osobami biorącymi udział w zabezpieczeniu katolickich zgromadzeń o charakterze religijnym oraz ich uczestnikami. Ich opinie z pewnością mogłyby być wartościowym materiałem badawczym, w odniesieniu do przyjętych uregulowań. Powyższe mogłoby stanowić interesujące źródło wiedzy dla zainteresowanych tematem, zarówno teoretyków, jak i praktyków.

Analizując układ recenzowanej rozprawy doktorskiej, z punktu widzenia proporcji między obszernością poszczególnych rozdziałów, uznać należy go za poprawny – treść pracy jest zgodna z tytułem, a treści rozdziałów z ich nagłówkami. Wyraźnie jest w nich dostrzegalna zarówno logika prowadzenia badań, jak i logika formułowania uzyskanych wniosków.

Walor recenzowanej dysertacji stanowi fakt, że każdy z rozdziałów kończy się syntetycznymi uogólnieniami, wnioskowanie jest poprawne, a praca prezentuje pragmatyzm naukowy.

Dysertacja ma charakter diagnostyczno–prognostyczny, podejmuje problemy o randze naukowej w oparciu o instrumentarium metodologiczne i dorobek naukowy, zawierający się w dziedzinie nauk społecznych. Uwzględniając złożoność przedmiotu poznania należy stwierdzić, że Doktorant podjął się bardzo trudnego zadania, wymagającego rozległej i żmudnej pracy badawczej, związanej ze kontrowersyjnością zdarzeń i opinii. W tym celu wiele energii włożył w poszukiwanie często tylko drobnych fragmentów, które logicznie przekładają się na obraz przedmiotowej rzeczywistości. Przyjęty projekt wykładu czyni dysertację sekwencyjnie przejrzystą, co sprzyja jednocześnie płynności w logicznym przekazie merytorycznym.

W uogólnieniu oceny tej części rozprawy doktorskiej stwierdzam, że przedstawione do tej pory oceny fragmentaryczne pozwalają uznać recenzowaną dysertację, jako dzieło opracowane na właściwym poziomie metodologicznym. Doktorant dał wyraz swym umiejętnościom badawczym, a uzyskane rezultaty badań zostały właściwie zaprezentowane. Ponadto, należy podkreślić opinię o prawidłowym postępowaniu w całym procesie badawczym, mającym przyczynić się do rozwiązania głównego problemu badawczego, a w konsekwencji opracowania dysertacji.

Z punktu widzenia oceny metodologicznej praca doktorska zawiera niezbędne podstawy metodologiczne, stanowiące fundament konstrukcji tej dysertacji.

III. OCENA MERYTORYCZNA PRACY

Wyniki przeprowadzonych badań zawarte zostały na 188 stronach. Na pracę składają się: wstęp, sześć rozdziałów merytorycznych, zakończenie, bibliografia oraz wykaz skrótów i załączników. Układ pracy jest logiczny, przedstawiający przejrzyste kolejne etapy przeprowadzonych badań.

Pracę otwiera wstęp, w którym Autor dokonuje wprowadzenia do problematyki badań oraz rzeczowo uzasadnia wybór tematu rozprawy doktorskiej.

W rozdziale pierwszym Doktorant przedstawił założenia metodologiczne zrealizowanych dociekań naukowych, będących przedmiotem wcześniejszej oceny.

Kwestie merytoryczne dysertacji zostały przedstawione w rozdziałach: drugim, trzecim, czwartym i piątym, zakończonych wnioskami.

W rozdziale drugim zaprezentowano zagadnienia stanowiące podstawę prezentowanych rozważań. W tej części pracy przedstawiono podstawowe ustalenia terminologiczne dotyczące przedmiotu badań, czyniąc to w oparciu o przegląd wartościowej literatury oraz przepisy prawa, odnoszące się do takich pojęć jak: zgromadzenia religijne, bezpieczeństwo publiczne, porządek publiczny, bezpieczeństwo powszechne, niepewność i ryzyko. Określenia wspomnianych terminów stanowiły podstawę do ich wieloaspektowej prezentacji.

W rozdziale trzecim scharakteryzowano katolickie zgromadzenia o charakterze religijnym, kładąc nacisk na przedstawienie sylwetki ich uczestników oraz syntetyczne ukazanie zagrożeń tych zgromadzeń.

Rozdział czwarty prezentuje studium przypadków związanych z doświadczeniami wynikającymi z organizacji oraz przebiegu zabezpieczenia krajowych i międzynarodowych katolickich zgromadzeń o charakterze religijnym. W rozdziale tym wyodrębniono wspólne cechy i prawidłowości organizacyjne, mogące znaleźć zastosowanie w procesach związanych z eliminacją zagrożeń w trakcie tychże zgromadzeń.

W rozdziale piątym dokonano diagnozy rozwiązań stosowanych w Rzeczypospolitej Polskiej, w zakresie odnoszącym się do organizacji katolickich zgromadzeń o charakterze religijnym oraz imprez masowych. Istotą tej diagnozy było określenie źródeł rozwiązań prawno-organizacyjnych i zakresu przedmiotowo-podmiotowego ich stosowania.

Materiał zawarty w tej części dysertacji pozwolił Autorowi na interpretację kolejnych sekwencji prezentowanych treści merytorycznych. Prezentowane treści stanowią punkt wyjścia dla kolejnych etapów prowadzonych dociekań naukowych, zawierają też studium poświęcone zagrożeniom dla osób uczestniczących w katolickich zgromadzeniach o charakterze religijnym. Autor dokonał także wyboru oraz prezentacji historycznych doświadczeń w tym zakresie, skupiając się na zwięzłych opisach zakończonych pragmatycznymi i obiektywnymi uogólnieniami. Zawierają one poprawnie określone założenia funkcjonowania przyjętych rozwiązań poparte analizą poglądu w tej dziedzinie o wybrane problemy ich organizacji oraz spostrzeżenia Doktoranta, dotyczące udziału w przedsięwzięciach z badanego obszaru.

Podsumowując należy przyznać, że przyjęty wybór prezentowanych treści jest przekonujący na potrzeby niniejszej rozprawy doktorskiej, a przedstawione fakty stanowią wystarczającą bazę pojęciową. Tworzą one bowiem punkt wyjścia do dalszych rozważań i wnoszą systematykę w dalsze badania – stanowią płaszczyznę teoretyczną do zidentyfikowania podstawowych uwarunkowań bezpieczeństwa uczestników tychże zgromadzeń. Powyższe pozwoliło na wykorzystanie sprawdzonych rozwiązań dotyczących bezpieczeństwa uczestników zgromadzeń publicznych oraz imprez masowych dla opracowania założeń do koncepcji zapewnienia niezagrażonego udziału uczestników w katolickich spotkaniach związanych z kultem religijnym. Szereg wniosków kończących rozdział pozytywnie charakteryzuje doświadczenie Doktoranta i stanowi materiał wyjściowy do rozważań w kolejnym rozdziale pracy.

Rozdział szósty dysertacji prezentuje założenia koncepcji doskonalenia procesów zapewnienia bezpieczeństwa uczestnikom katolickich zgromadzeń o charakterze religijnym. W rozdziale tym przedstawiono wymagania dotyczące ochrony zdrowia, wymagania w zakresie bezpieczeństwa i porządku publicznego oraz bezpieczeństwa powszechnego. Zidentyfikowane i przedstawione zostały pożądane zdolności oraz zagadnienia dotyczące potencjału funkcjonującego w tym obszarze, umożliwiające prowadzenie działań w celu przeciwstawienia się prognozowanym zagrożeniom. Rozdział zawiera również rozważania dotyczące obowiązków organizatorów katolickich zgromadzeń religijnych. W końcowych fragmentach rozdziału przedstawiono wyniki przeprowadzonych dociekań naukowych, odnoszące się do możliwości wsparcia wspomnianych powyżej organizatorów przez instytucje państwowe oraz organizacje pozarządowe.

W mojej ocenie rozdział ten zawiera poprawnie określone założenia funkcjonowania przyjętych rozwiązań, poparte analizą poglądu w tej dziedzinie oraz

spostrzeżenia Doktoranta dotyczące udziału w przedsięwzięciach z badanego obszaru.

Doktorant formułując kolejne postulaty, charakteryzuje je i uzasadnia potrzebę wykorzystania doświadczeń w ramach stworzonego systemu badań, a kolejne twierdzenia spajają poprzednie elementy poprzez syntezę, by w efekcie przejść do prezentacji form i metod prowadzenia takich działań.

Reasumując, rozdział ten uznaję za zasadniczy dla całej pracy, gdyż przedstawia autorskie rozwiązania Doktoranta. Konkretnie wyartykułowanie zestawu propozycji skutkujących podwyższeniem efektywności rozpatrywanego obszaru badawczego jest przedstawione wraz z rzeczowymi uzasadnieniami. Dotyczą one takich kwestii jak regulacje prawne oraz zmiany organizacyjne.

Zakończenie zawiera refleksje końcowe z przeprowadzonych badań. Autor dysertacji wskazuje w nim na potencjalne obszary, które wymagają dalszych dociekań naukowych. Szacunek budzi więc realne i pragmatyczne podejście do możliwości i ograniczeń w tym zakresie, a także świadomość skutków poszczególnych zmian. Zgadzam się z Autorem, że wdrożenie nowych koncepcji w teorii i praktyce funkcjonowania służb odpowiedzialnych za zapewnienie i utrzymanie bezpieczeństwa i porządku publicznego przyczynia się do wzrostu efektywności ich użycia.

Warta zauważenia wydaje się konkluzja, że badania miały na celu usprawnienie sposobów i metod zabezpieczenia katolickich zgromadzeń o charakterze religijnym, poprzez wykorzystanie między innymi doświadczeń w sposób ewolucyjny, a nie rewolucyjny. Podkreślić należy przekonanie Autora, że przedstawiona do recenzji dysertacja, nie jest rozwiązaniem jedynym i koniecznym do wprowadzenia w życie.

Bibliografia składa się z pozycji zwartych, dokumentów normatywnych, artykułów oraz źródeł internetowych. Wątpliwości budzi jednak brak jej krytycznej analizy, którą można byłoby traktować, jako wstępny etap procedury badawczej, tym bardziej, że mogłaby ona służyć jasnemu przedstawieniu i merytorycznemu dookreśleniu przedmiotu badań. W ogólnej ocenie uznać należy, iż została ona dobrana w sposób uzasadniony do tematu rozprawy oraz przywołana w cytowanych przypisach w wystraczającym stopniu.

Język, jakim posługuje się Doktorant jest komunikatywny, niestety jednak w niektórych swych wypowiedziach, zdarza się Doktorantowi korzystać z języka nie zawsze używanego w tego rodzaju opracowaniach naukowych.

Podsumowując należy stwierdzić, że część merytoryczna rozprawy doktorskiej została opracowana na dobrym poziomie, co świadczy o merytorycznym przygotowaniu Doktorant w tej tematyce. Zwrócić uwagę należy także na doświadczenie Autora dysertacji, które pozwala swobodnie podejmować problemy rozpatrywane w ramach prowadzonych dociekań naukowych.

Uwagi polemiczne, które pozwoliłem sobie poczynić nie negują naturalnie zasadniczych osiągnięć Autora. Podjął On ciekawy poznawczo i trudny metodologicznie problem naukowy. Dokonał prawidłowej weryfikacji przyjętych hipotez szczegółowych. Słusznie wskazał obszary, dzięki którym można poprawić efektywność utrzymania bezpieczeństwa i porządku w obszarze prowadzonych dociekań naukowych.

IV. OCENA KWALIFIKACYJNA I WNIOSEK KOŃCOWY

Rozprawa jest autorskim dziełem Doktoranta. Z uwagi na charakter rozpatrywanego problemu dowodzi oryginalności prowadzonych badań oraz dojrzałości wykorzystywanego warsztatu badawczego. Autor wykazał się umiejętnością: analizowania, projektowania badań własnych i ich prowadzenia oraz formułowania wniosków. Opracowana dysertacja świadczy o właściwym podejściu do tematu, procesu badawczego i rzetelnej realizacji przyjętego planu badawczego. Poprawność merytoryczna przedstawionej do recenzji pracy nie budzi zastrzeżeń. O wartości naukowej przedłożonej rozprawy doktorskiej świadczą między innymi następujące przesłanki:

- opracowanie autorskiej *propozycji założeń koncepcji.....*, co przekłada się bezpośrednio na postulaty dotyczące możliwości jej racjonalnego wykorzystania,
- twórcze korzystanie z dorobku teoretycznego oraz doświadczenia i wiedzy praktycznej w tworzeniu spójnych, a także przekonujących postulatów, czego efektem jest opracowanie przedstawionej dysertacji,
- specyfikacja i uporządkowanie pojęć z zakresu prowadzonych dociekań naukowych.

W trakcie lektury rozprawy doktorskiej nasunęło się kilka dyskusyjnych kwestii, wymagających głębszych wyjaśnień, o których przedstawienie poproszę Autora podczas publicznej obrony rozprawy doktorskiej.

Wniosek Końcowy:

Oceniając pozytywnie przedstawioną do recenzji rozprawę doktorską stwierdzam, że w moim przeświadczeniu odpowiada ona wymaganiom stawianym w art. 11 ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. z 2017 roku, poz. 1789).

W związku z powyższym przedstawiam wniosek o dopuszczenie do publicznej obrony recenzowanej rozprawy doktorskiej oraz dyskusji nad jej treściami.

Piotr Płonka